

typo berlin 2007: music

Pod naslovom Glasba je zvenela, donela in bobnela letošnja že 12. oblikovalska konferenca TypoBerlin, na kateri se je zbralo tisoč sto udeležencev, od njih več kot polovica iz držav zunaj Nemčije. Prišli smo poslušat in gledat, kako se prepletata glasba in oblikovanje.

Razprodani mednarodno uveljavljeni dogodek je letos potekal na rezervni lokaciji Berliner Congress Center, streljaj od Alexanderplatz. V treh dneh, od četrta 17. do sobote 19. maja, se je v natanem urniku zvrstilo prek 50 predavanj, predstavitev, delavnic in glasbenih nastopov. Za nameček pa smo si ogledali še nemško premiero izjemnega dokumentarnega filma *Helvetica*.

Četrtkovo popoldne sta odprla dva ameriška predavatelja. **Steven Heller** je kritik, avtor več kot 100 knjig s področja grafičnega oblikovanja in popkulture. Predstavil je opus *Alexa Steinweissa*, očeta ovitka LP-plošče. Steinweiss je bil umetnik z izjemnimi risarskimi sposobnostmi, oblikoval je več kot 800 albumov, leta 1946 pa je za Columbia Records skupaj s svojim svakom, tiskarjem po poklicu, izumil ovitek longplejke, takšnega, kot ga poznamo v veliko različicah še danes. S tem dejanjem je ustvaril medij, ki je spremenil vizualno podobo glasbe.

Tom Gibbons je eden tistih zasvojenec, ki so za svojo veliko glasbeno zbirko, predvsem in tudi zaradi ovitkov, zapravili ogromno denarja. Danes se ob nakupu albuma v obliki datotek MP3 z iTunes počuti popolnoma oropanega skupnega doživetja, ki ga nudita ovitek in nosilec zvoka, saj spletne glasbene trgovine ponujajo pomanjkljive podatke: dovolj se jim zdi že samo naslovnica v sorazmerno slabi ločljivosti. Odločil se je, da to ne bo več tako; velikim igralcem na trgu je ponudil *TuneBooks*, orodje za interaktivni prikaz različnih dodatnih vsebin, ki bi podpiralo suhoparne datoteke MP3.

Kakšen pa je potem danes videz on-line glasbe, se sprašuje **Moritz »mo.« Sauer**, spletni novinar, poznavalec spletnih založb, profesor novih medijev, ustanovitelj portala *phlow.net*. Glasba, ki jo brezplačno ponujajo spletne založbe, je brez videza, brez ovitkov. Predana je v uporabo na podlagi licence Creative Com-

mons, zato Sauer poziva vse njene uporabnike, predvsem pa oblikovalce, naj v smislu solidarne izmenjave v verigi *Free Music, Free Culture, Free Design* s svojimi deli prispevajo k izboljšanju vizualne identitete tovrstne glasbe.

Kako zelo pomemben dejavnik je grafično oblikovanje za glasbene projekte, nas je s

številnimi primeri svojih realizacij preprical nizozemski oblikovalec **Piet Schreuders**. Popolnoma pa nas je prevzela zgodba o oživitvi glasbe iz filmov o Stanu in Oliu – Schreuders je njun velik oboževalec. Pred več kot 20 leti si je točno te glasbene podlage zaželel slišati v živo ali pa s plošče. In ker tega ni našel nikjer, je

Steven Heller o začetniku LP-ovitkov Alexu Steinweissu

dogodki

načrtno začel zbirati in zapisovati melodije, se povezovati z glasbeniki, med drugimi tudi z ansamblom *The Beau Hunks*. V neverjetni zgodbi, polni naključij in srečanj s številnimi ljudmi, povezanimi s skladateljem *Leroyem Shieldom* (avtorjem glasbe za Stana in Olia), mu je uspelo restavrirati več kot 100 njegovih melodij. Zanje je seveda oblikoval tudi vse ovitke v slogu in duhu obdobja nemega filma.

Horst Moser, avtor uspešnice o založniški grafiki *Surprise me* je nadaljeval petkov program predavanj. V kritičnem galopu in z izbranimi primeri je predstavil 50 let oblikovanja glasbenih revij *Bravo*, *Salut les copains*, *Rolling Stone*, *Spin*, *Sounds*, *Spex*, *Mojo* itd., poudaril smernice, stereotipe in prelomnice, ki sta zatreli tako oblikovalsko kot glasbeno sceno: ovitka za albuma *Beatlov Sgt Pepper's Lonely Hearts Club Band* *Petra Blakea* in *Revolver* *Klause Voormanna*.

Mladinorveški oblikovalec **Kim Hiorthøy** že od vsega začetka sodeluje z majhno, neodvisno, a nadvse ustvarjalno založbo *Rune Grammofon*. Oblikoval je celo vrsto izjemnih in zelo nenavadnih ovitkov, za katere pravi: "Ne vem, ali je tako kot delam najbolj prav. Lahko bi bilo tudi čisto drugače. Sam mislim, da je glasba lahko zapakirana v kar koli." Pa vendar so ovitki gotovo presežek tistega, kar cenimo kot prepoznavno obliko džezovske založbe *ECM*.

The Beatles so glasbena skupina iz Liverpoola. *Revolver* je njihov najboljši album. Veliko glasbenih kritikov ga prišteva med najboljše albume prejšnjega stoletja sploh. **Klaus Voormann** je oblikovalec iz Hamburga. Tam se je leta 1960 spoznal z Beatli, jim leta 1964 sledil v London in leta 1966 narisal ovitek za *Revolver*, za katerega je prejel grammyja. Vse drugo je le še ena zgodba o uspehu. Po vrnitvi v domovino je leta 1979 produciral enega najbolj odštekanih hitov nemškega novega vala *Da Da Da* skupine *Trio*. Voormannove ilustracije in oblikovalske rešitve so naravnost osupljive, skoznje se na Beatle odpirajo tudi povsem novi pogledi.

Gerit Terstiege, urednik revije *Form*, ki je vodil večerni pogovor z umetnikom, je dodobra razvel občinstvo, saj je večer končal s koncertnim posnetkom Lennove skupine *Plastic Ono Band*, v kateri je Voormann igral bas.

Danski duo **Stupid**, majhna ustvarjalna agencija, sta **Daniel Gjøde** in **Lars Nackelmann**. Delata grafiko v gibanju, promocijske kampanje, televizijske spote. In pri tem se neskončno zabavata. Sobotno dopoldne sta zato zagnala glasno, v slogu *Just Add Noise* in nedvoumno razložila čustveni pomen in fizično delovanje zvoka, hrupa in glasbe v grafiki v gibanju. Ne glede na njuno zelo sprošče-

Odmor v glavni dvorani Berliner Congress Center

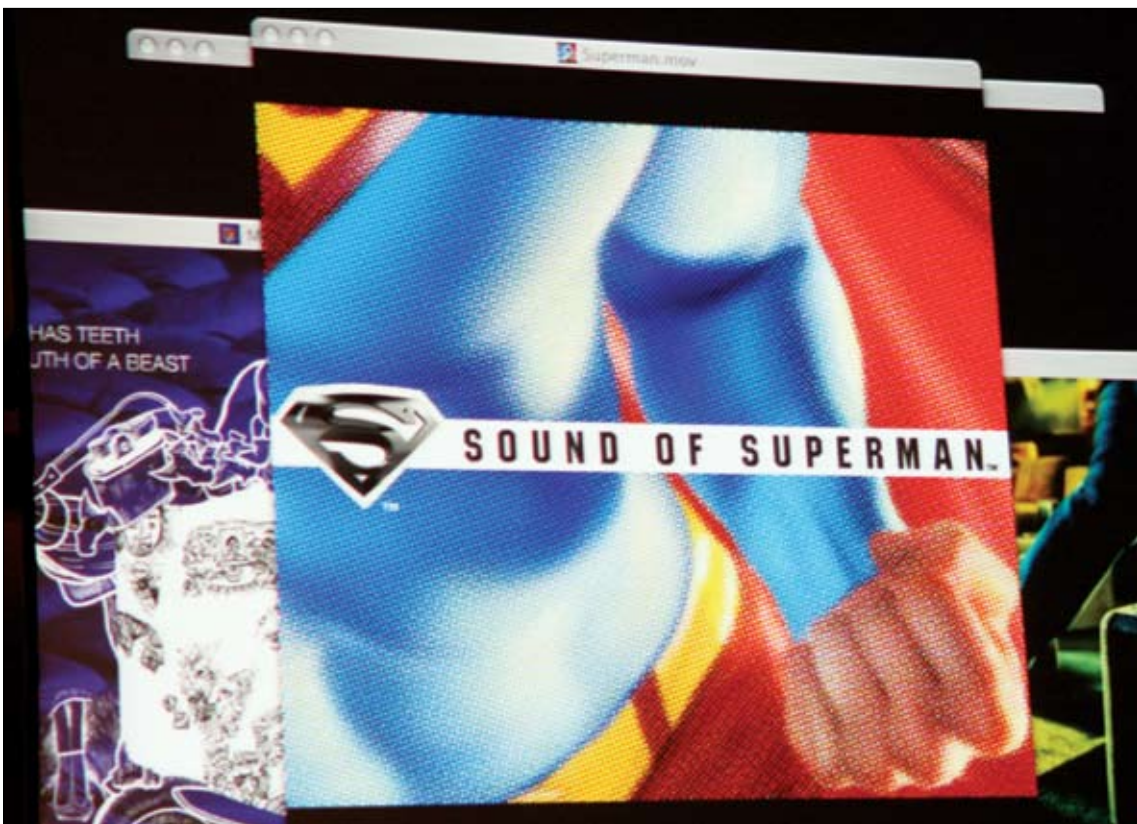
Stojnica LinoType v nadstropju, odmor za kavo v pritličju

no pojavnost je bilo predavanje načrtno razslojeno na raziskovalno in ustvarjalno dejavnost studia. Trdita, da je zvok nalezljiv. Svojo tezo o dolgočasnosti tega sveta brez zvoka pa dopolnjujeta s citatom Bruna Monguzzija: "Če kar naprej kričiš, ne narediš sporočanja nič boljšega.

Samo odvzemaš in govoriš in šepet iz sistema. Zdi se mi, da je naša družba nekoliko glasna. Jaz pa bi v njo prispeval le nekoliko drobne tišine."

Koliko glasu pa je dala vizualnim komunikacijam okrog nas tipografija Helvetica, se v svojem dokumentarnem celove-

černem filmu z istim naslovom sprašuje **Gary Hustwit**, punker, surfer, pisatelj, neodvisni založnik, producent in režiser doma iz južne Kalifornije. Pred večerno premiero nam je predstavil leto in pol trajajoč projekt in vzrok za njegov nastanek. "Obseden sem z dokumentarci in DVD-

Interaktivna glasbena vsebina TuneBooks za skupino *Sound of Superman*

Klaus Voormann o ovitku Revolver

medijem. Na svetu obstajajo filmi o najbolj nenavadnih živalih, napravah, dogodkih. Nikjer pa nisem zasledil filma o tipografiji, ki je tako zelo vseprisotna in samoumevna. Preprosto: rad imam fonte in grafično oblikovanje, zato sem si želel videti film o tem. Pa sem ga naredil". *Helvetica* je poklon tipografiji, ki letos praznuje 50-letnico obstoja, je film s preprostim konceptom in z izjemno sporočilnostjo. Slavni tipografi, kritiki in grafični oblikovalci (Vignelli, Brody, Spiekermann, Carter, Zapf, Carson, Crouwel, Sagmeister, Poyner ...) Helveticu in grafično oblikovanje razložijo z različnimi pogledi in stališči, Hustwit pa jih mojstrsko sestavi v poučno 80-minutno potovanje okrog sveta. Tipografija je pisana oblika jezika, pravi *Ellen Lupton*. Odlični film navdušujoče razlaga to čarobno povezavo.

Ekipa Fontshopa je sicer že nekoliko rutinirano in brez zapletov izvedla eno vodilnih svetovnih oblikovalskih konferenc, a je bilo tudi tokrat tako, da je Typo Berlin znova postregel z veliko raznovrstnostjo in presežki znotraj teme.

Vpliv ovitka na obliko naslovnice

Voormannova oblika za kompilacijo del Beatlov v začetku devetdesetih let

Moritz »mo.« Sauer, prednost spletnih založb je v CC-ju

Glasbeni bogovi na naslovnica revije Rolling Stone (iz zbirke H. Moserja)